

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-03/22-01/29
URBROJ: 525-09/574-22-1
Zagreb, 13. siječnja 2023. godine

Na temelju članka 10. stavka 12. Zakona o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu („Narodne novine“, broj 83/22), ministrica poljoprivrede donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU NACIONALNOG PROGRAMA ZA KONTROLU TRIHINELOZE U DOMAĆIH I DIVLJIH SVINJA

I.

Donosi se Nacionalni program za kontrolu trihineleze u domaćih i divljih svinja (u daljnjem tekstu: Nacionalni program).

Nacionalni program je sastavni dio ove Odluke.

II.

Nacionalni program objavit će se na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

MINISTRICA POLJOPRIVREDE

Marija Vučković

**NACIONALNI PROGRAM KONTROLE TRIHINELOZE
U DOMAĆIH I DIVLJIH SVINJA**

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Pravna osnova.....	1
4. Trajanje Nacionalnog programa i geografsko područje provedbe	2
5. Obuhvat Nacionalnog programa	2
6. Nadležna tijela, organizacije i osobe uključene u provedbu Nacionalnog programa.....	3
7. Uzorkovanje.....	3
7.1 Uzorkovanje zaklanih domaćih svinja	3
7.2 Uzorkovanje odstrijeljenih divljih svinja.....	3
7.3 Postupanje s trupom domaće/divlje svinje do dobivanja službenog nalaza	4
8. Obveze ovlaštene veterinarske organizacije	4
9. Nacionalni referentni laboratorij.....	5
9.1. Obveze izvješćivanja o rezultatima pretraživanja	5
9.2. Dostava podataka prema Europskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA)	5
10. Mjere koje se poduzimaju u slučaju potvrđenog slučaja trihineloze	5
10.1. Postupanje s trupovima domaćih/divljih svinja u čijem mesu je utvrđena prisutnost ličinki parazita <i>Trichinella</i> spp.	5
10.2. Ako je po nalazu ovlaštene veterinarske organizacije u objektu potvrđena trihinelozna, nadležni veterinarski inspektor naredit će jednu ili više mjera:	5
10.3. Ako je po nalazu ovlaštene veterinarske organizacije trihinelozna potvrđena u divlje svinje, nadležni veterinarski inspektor naredit će jednu ili više mjera:	6
11. Financiranje.....	6
12. Naknada štete.....	7

1. Uvod

Trihinelozu je parazitarna zoonoza koja se uobičajeno prenosi sa životinja na ljude. Zbog načina prijenosa trihinelozu svrstavamo u skupinu zoonoza koje se prenose hranom jer je jedini način prijenosa parazita na novog domaćina ingestija sirovog ili termički nedovoljno obrađenog mesa ili mesnih proizvoda koje sadrži ličinke parazita *Trichinella* spp.

Trihinelozu je široko rasprostranjena te se ovi paraziti mogu naći u gotovo svih sisavaca. Kao izvor zaraze za ljude, najznačajnija je svinja (domaća i divlja) te rjeđe druge životinje (medvjed, konj) čije meso također može biti izvor zaraze.

U Hrvatskoj su zabilježeni slučajevi trihineloze u ljudi u kojima su izvori zaraza bili sirovo ili termički nedovoljno obrađenog meso/mesni proizvodi od domaće i divlje svinje (Balić i sur., 2021.). U Europi, gdje je trihinelozu otkrivena i gdje je započeto sustavno pretraživanje svih vrsta životinja koje mogu biti izvor bolesti, ali i iskorjenjivanje same bolesti, godišnje prema izvješću EFSA-e (EFSA, 2022.), oboli prosječno stotinjak (66-168) ljudi. Prema tom izvješću trend broja oboljelih ljudi u zemljama EU u periodu 2016. – 2021., nije značajnije varirao. U 2021. godini 26 država članica prijavilo je 77 potvrđenih slučajeva trihineloze u ljudi, što je pad u usporedbi s 2020. godinom pri čemu je Hrvatska uz Bugarsku imala najveću stopu prijave u EU (0,42 slučaja na 100 000 u obje zemlje), a slijede ju Latvija (0,37 slučajeva na 100 000) i Austrija (0,11 slučajeva na 100 000). Zajedno, ove četiri zemlje (Hrvatska, Bugarska, Austrija i Latvija) činile su 80,00 % svih potvrđenih slučajeva trihineloze u ljudi prijavljenih na razini EU u 2021. godini. Javnozdravstveni značaj trihineloze očituje se brojem oboljelih ljudi, posljedicama obolijevanja, ali i načinima prevencije bolesti (Balić, 2022.).

Kontrolom trihineloze u domaćih i divljih svinja, svake godine otkrije se određeni broj zaraženih divljih i domaćih svinja te se meso tih životinja neškodljivo uklanja čime se učinkovito sprječava zaraza ljudi. Podaci za 2022. godinu pokazuju kako je u odnosu na pretražene domaće svinje bilo 9 pozitivnih uzoraka dok je u divljih svinja bilo 67 pozitivnih uzoraka. Usprkos tome, broj oboljelih ljudi u Republici Hrvatskoj i dalje je visok te se trihinelozu s pravom smatra značajnim javnozdravstvenim problemom.

2. Pravna osnova

Nacionalni program za kontrolu trihineloze u domaćih i divljih svinja (u daljnjem tekstu: Nacionalni program) donosi se u skladu s člankom 10., stavkom 12. Zakona o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu („Narodne novine“, broj 83/22).

Dodatnu zakonsku osnovu čine:

- Zakon o veterinarstvu („Narodne novine“, br: 82/13, 148/13, 115/18, 52/21, 83/22 i 152/22),
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 2015/1375 od 10. kolovoza 2015. o utvrđivanju posebnih pravila za službene kontrole trihinele u mesu (sa svim izmjenama i dopunama),
- Uredba (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji

nisu namijenjeni prehrani ljudi te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1774/2002 (Uredba o nusproizvodima životinjskog podrijetla) (sa svim izmjenama i dopunama),

- Pravilnik o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija u području provedbe veterinarske djelatnosti („Narodne novine“, broj 102/10),
- Pravilnik o klanju životinja namijenjenih potrošnji u kućanstvu („Narodne novine“, broj 85/14),
- Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i načinu označavanja divljači („Narodne novine“, broj 15/19),
- Naredba o mjerama sprječavanja pojave i ranog otkrivanja unosa virusa afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 28/21),
- Naredba o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 1/23).

3. Ciljevi Nacionalnog programa

Ciljevi Nacionalnog programa su:

- pregledom na trihinelu mesa domaćih i divljih svinja zaklanih, odnosno odstrijeljenih za vlastite potrebe, isključiti, odnosno potvrditi invadiranost mesa ličinkama parazita *Trichinella* spp., čime se učinkovito onemogućava daljnje širenje na ljude,
- sprječavanje daljnjeg širenja trihineloze među životinjama u objektu provedbom odgovarajućih mjera kontrole,
- podizanje svijesti javnosti o odgovornoj konzumaciji mesa i mesnih proizvoda,
- podizanje svijesti subjekata za primjenom biosigurnosnih mjera i drugih mjera za sprječavanje pojave i širenja trihineloze.

4. Trajanje Nacionalnog programa i geografsko područje provedbe

Nacionalni program se provodi kontinuirano na području cijele Republike Hrvatske.

5. Obuhvat Nacionalnog programa

Pretraživanjem na trihinelozu obuhvaćene su sve domaće i divlje svinje, bez obzira na dobnu kategoriju, od kojih su meso i/ili proizvodi od mesa namijenjeni potrošnji u vlastitom kućanstvu.

Nacionalni program ne obuhvaća pretraživanje uzoraka uzetih u okviru *post mortem* pregleda sukladno odredbama Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2015/1375 od 10. kolovoza 2015. o utvrđivanju posebnih pravila za službene kontrole trihinele u mesu (sa svim izmjenama i dopunama), ali se u slučaju potvrde trihineloze na objektima podrijetla zaraženih svinja provode mjere sukladno točki 10. Nacionalnog programa.

6. Nadležna tijela, organizacije i osobe uključene u provedbu Nacionalnog programa

Tijelo nadležno za donošenje Nacionalnog programa u skladu s člankom 10. stavkom 12. Zakona o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu je Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Nadzor i kontrolu provedbe Nacionalnog programa na terenu provode nadležni veterinarski inspektori Državnog inspektorata.

Subjekti su dužni od svake zaklane domaće svinje na vlastitom objektu uzeti odgovarajući uzorak te ga propisno označiti i dostaviti u ovlaštenu veterinarsku organizaciju.

Lovci, odnosno lovoovlaštenici, su dužni osigurati da se od svake odstrijeljene divlje svinje čije meso će se koristiti za vlastite potrebe lovaca, uzme odgovarajući uzorak, propisno označi i dostavi u ovlaštenu veterinarsku organizaciju.

Ovlaštene veterinarske organizacije provode pretraživanje zaprimljenog uzorka mesa metodom umjetne probave na prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp., a kako je propisano Prilogom I. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2015/1375 od 10. kolovoza 2015. o utvrđivanju posebnih pravila za službene kontrole trihinele u mesu (sa svim izmjenama i dopunama).

7. Uzorkovanje

7.1 Uzorkovanje zaklanih domaćih svinja

Subjekti od svake zaklane domaće svinje uzimaju odgovarajući uzorak na sljedeći način:

- po rasijecanju trupa i evisceraciji uzima se dio korijena mišićja ošita (mišića koji dijeli grudnu od trbušne šupljine) na području gdje mišićni dio prelazi u tetivasti dio na način da uzorak obuhvaća jednaki dio mišića od svake polovice trupa,
- uzorak mora biti najmanje težine od oko 100 grama.

Uzorak je potrebno upakirati u čistu PVC vrećicu, propisno označiti odgovarajućim brojem identifikacijske oznake svinje (ušna markica ili tetovirni broj) te što je prije moguće dostaviti u nadležnu ili odabranu ovlaštenu veterinarsku organizaciju. Uz propisani uzorak, subjekt je dužan u ovlaštenu veterinarsku organizaciju dostaviti popunjen pripadajući putni list.

Subjekti odgovorni za objekte kategorije 1 u odnosu na biosigurnost dužni su osim po Nacionalnom programu postupati sukladno Naredbi o mjerama sprječavanja pojave i ranog otkrivanja unosa virusa afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, br. 28/21).

7.2 Uzorkovanje odstrijeljenih divljih svinja

U svrhu pregleda na trihinelozu, uzorak mesa odstrijeljene divlje svinje dostavlja se u ovlaštenu veterinarsku organizaciju u skladu s *Uputom o dostavi uzoraka podrijetlom od odstrijeljenih svinja*

divljih (Sus scrofa L.) objavljenoj na mrežnim stranicama Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (poveznica: <http://veterinarstvo.hr/default.aspx?id=4545>).

Uzorak se treba sastojati od mišićja ošita i to s područja gdje mišićni dio prelazi u tetivasti te dijela međurebrenog mišićja uzetog s obje strane trupa. Iznimno ukoliko ti dijelovi mišićja nisu dostupni, potrebno je uzeti dio jezičnog, podjezičnog i/ili žvačnog mišićja ili mišić prednje noge.

Ukupna količina uzorka mora biti težine od oko 100 grama.

Uz svaki uzorak potrebno je u zasebnoj vrećici dostaviti rep odstrijeljene divlje svinje te pripadajući obrazac o podrijetlu divljači sa sljedećim podacima: podaci o lovištu, lovoovlašteniku, broj markice te ostali podaci sukladno propisima iz lovstva i kontakt broj telefona odgovorne osobe.

Uzroci se dostavljaju u nadležnu ovlaštenu veterinarsku organizaciju najbližu području lovišta koji obuhvaća većinu lovišta.

U slučaju kada uz uzorak nije dostavljen rep uzorkovanog trupa ili ako uzorak ne prati potpuno ispunjeni obrazac o podrijetlu divljači, uzorak se ne smatra odgovarajućim te se ne može pretražiti na teret državnog proračuna.

7.3 Postupanje s trupom domaće/divlje svinje do dobivanja službenog nalaza

Preporuča se da se meso domaćih i divljih svinja od kojih je uzet uzorak na pretragu na podvrgava nikakvoj daljnjoj preradi (usitnjavanje, miješanje i sl.) do dobivanja nalaza pretrage kojim je potvrđeno da je pretraživanje uzorka na trihinelozu završilo negativnim rezultatom.

8. Obveze ovlaštene veterinarske organizacije

Ovlaštene veterinarske organizacije dužne su po zaprimanju uzorka provjeriti da se radi o odgovarajućem uzorku te da su na pratećoj dokumentaciji upisani odgovarajući podaci, upozoriti donosioca uzorka o neodgovarajućem uzorku i/ili nepotpunim podacima te provesti pretragu u skladu s točkom 6. Nacionalnog programa.

Rezultat provedene pretrage na trihinelozu ovlaštene veterinarske organizacije dužne su javiti na kontakt broj telefona naveden uz uzorak, a na zahtjev lovoovlaštenika dužne su izdati i pisanu potvrdu o provedenoj pretrazi i rezultatu.

Kod utvrđenog pozitivnog nalaza ličinke parazita *Trichinella* spp. u uzorku mesa, ovlaštena veterinarska organizacija dužna je, uz ispunjeni obrazac za dostavu uzorka na laboratorijsko pretraživanje iz Priloga I. Naredbe o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 1/23), uzorak mesa poslati u Nacionalni referentni laboratorij za parazite (rod *Trichinella*) u svrhu potvrde i identifikacije vrste.

O svakom utvrđenom pozitivnom nalazu, ovlaštena veterinarska organizacija odmah, a najkasnije u roku 24 sata izvještava nadležnog veterinarskog inspektora, a putem e-maila veterinarstvo@mps.hr Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Ovlaštene veterinarske organizacije dužne su voditi evidenciju o svakom preuzetom uzorku mesa divlje ili domaće svinje koji je dostavljen na pretragu kao i o rezultatima pretraživanja te iste upisivati u računalnu aplikaciju VetIs - Trihinela, najkasnije u roku od 7 dana od dana provedenog pretraživanja.

9. Nacionalni referentni laboratorij

Nacionalni referentni laboratorij za parazite (rod *Trichinella*) je Veterinarski zavod Vinkovci Hrvatskog veterinarskog instituta, Ul. Josipa Kozarca 24, 32100, Vinkovci.

9.1. Obveze izvješćivanja o rezultatima pretraživanja

O dobivenim rezultatima pretraživanja, Nacionalni referentni laboratorij za parazite dužan je, u roku od 24 sata, izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane (pismeno putem emaila veterinarstvo@mps.hr), nadležnog veterinarskog inspektora kao i ovlaštenu veterinarsku organizaciju koja je uzorak uputila na pretraživanje.

9.2. Dostava podataka prema Europskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA)

Nacionalni referentni laboratorij za parazite (rod *Trichinella*) nacionalna je kontakt točka za izvješćivanje o rezultatima pretraživanja na prisutnosti ličinke parazita *Trichinella* spp. prema Europskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA).

10. Mjere koje se poduzimaju u slučaju potvrđenog slučaja trihineleze

10.1. Postupanje s trupovima domaćih/divljih svinja u čijem mesu je utvrđena prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp.

Meso domaćih ili divljih svinja u kojima se pretragom utvrdi prisutnost ličinke parazita *Trichinella* spp. ne smije se prerađivati, odbacivati niti konzumirati ni u kojem obliku već ga je potrebno neškodljivo ukloniti sukladno propisima o zbrinjavanju nusproizvoda životinjskog podrijetla, a prema rješenju veterinarskog inspektora.

10.2. Ako je po nalazu ovlaštene veterinarske organizacije u objektu potvrđena trihineleza, nadležni veterinarski inspektor naredit će jednu ili više mjera:

1. zabranu premještanja svinja iz objekta, osim u svrhu upućivanja na klanje u odobrenoj klaonici

pri čemu se u svjedodžbu o zdravstvenom stanju životinja mora upisati napomena: „*svinje iz objekta u kojem je potvrđena trihineloza*“

2. neškodljivo uklanjanje trupova i/ili mesa svinja u kojih je u pretraženom uzorku utvrđena prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp.
3. neškodljivo uklanjanje svog mesa i/ili proizvoda od mesa u slučaju da se u objektu nalazi meso i/ili proizvodi od mesa za koje nije moguće utvrditi sljedivost i povezanost s negativnim rezultatima pretraživanja na prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp.
4. puna provedba odgovarajućih biosigurnosnih mjera za držanje i uzgoj svinja sukladno članku 13. Naredbe o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 1/23)
5. pojačano čišćenje svih nastambi i prostora na kojima su boravile svinje
6. deratizacija od strane ovlaštene tvrtke za provedbu deratizacije
7. zabrana držanja svinja dok se na objektu ne primjene sve propisane biosigurnosne mjere
8. druge mjere po uputi nadležnog tijela.

10.3. Ako je po nalazu ovlaštene veterinarske organizacije trihineloza potvrđena u divlje svinje, nadležni veterinarski inspektor naredit će jednu ili više mjera:

1. neškodljivo uklanjanje trupova i/ili mesa svinja u kojih je u pretraženom uzorku utvrđena prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp. i
2. neškodljivo uklanjanje mesa i proizvoda od mesa od kojih nije moguće utvrditi sljedivost i povezanost s negativnim rezultatima pretraživanja na prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp.

Mjere određene ovim programom i rješenjem veterinarskog inspektora, obvezujuće su za subjekte i lovovolaštenike.

Nakon klanja i pretraživanja svih svinja iz objekta u kojem je utvrđena trihineloza te provedbe svih naredenih mjera i pune primjene biosigurnosnih mjera, veterinarski inspektor zaključuje postupak i ukida mjere.

11. Financiranje

Troškove obavljanja pretraga na prisutnost ličinke parazita *Trichinella* spp. u uzorku mesa domaćih svinja zaklanih za potrebe vlastitog kućanstva sukladno Nacionalnom programu, snosi posjednik životinje.

Cijena pretrage na prisutnost ličinke parazita *Trichinella* spp. propisana je cjenikom propisanih veterinarskih usluga koje podmiruju posjednici za tekuću godinu (poveznica: <http://veterinarstvo.hr/default.aspx?id=4667>).

Financiranje troškova pregleda mesa divljih svinja na trihinelozu iz državnog proračuna provodi se u skladu s Naredbom o mjerama sprječavanja pojave i ranog otkrivanja unosa virusa afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 28/21) ukoliko su uzorci uzeti i dostavljeni na pretragu sukladno točki 7.2. Nacionalnog programa.

12. Naknada štete

Naknada štete za meso domaćih svinja i proizvode od mesa domaćih svinja neškodljivo uklonjenog po rješenju veterinarskog inspektora za koje se može utvrditi sljedivost i povezati s pozitivnim nalazom na prisutnost ličinki parazita *Trichinella* spp. provodi se u skladu s odredbama Zakona o veterinarstvu i Procedurom isplate naknade (štete) za usmrćene ili zaklane životinje kod potvrđenog slučaja ili sumnje na zaraznu ili nametničku bolest koja se suzbija po zakonu (poveznica: <http://www.veterinarstvo.hr/default.aspx?id=4668>).